

Čepovi i lule s morskog dna

Neven Lete: - Objavljivanje nalaza najbolji je način zaštite podmorja

- Na potezu od Stobreča do Trogira našao sam pedesetak čepova različitih tipova. Pretpostavljam da pripadaju amforama tipa lamboglia 2 koje su sadržavale vino. Čepovi su se brtvili smolom ili žbukom...

Piše **Merien JELAČA**
Snimili **Danijel FRKA**
i **Nikola BRBOLEŽA**

Nakon niza ronilačkih aktivnosti splitski Podvodno-istraživački klub *Mornar* pokrenuo je svoju biblioteku *Mornar moru* s namjerom da otkrivene tajne podmorja popiše, objasni, registrira i na taj način zaštiti od eventualnih devastacija. Prva dva naslova proteklih dana ugledala su svjetlo dana, a potpisuje ih **Neven Lete**, inženjer kemije, inače dugogodišnji ronilac *Mornara*. On se uhvatio tema kojima je u dosadašnjoj stručnoj literaturi o arheologiji, posvećeno malo teksta. Njegove knjige nose nazive: *Pločasti čepovi amfora* i *Glinene lule s nalazišta kod rta Sustipana u Splitu*. Čepovi i lule, prilično neobična tema?

- Sve ono što se pronađe u moru, ako se ne registrira,

nije zaštićeno. Po toj logici djeluje i PIK *Mornar* koji uporno prijavljuje sva podmorska arheološka nalazišta, kao i privatne zbirke - kazao nam je Lete. - Do motiva za pisanje došao sam sasvim slučajno. Prije nekoliko godina pročitao sam esej o vrstama lulica i doznao kako se u našem podmorju krije velik broj istih. Sam sam kod rta Sustipan na nekih dvadesetak metara našao desetak primjeraka glinenih lula. Vjerojatno su se na tom mjestu zadržavali ribari u brodicama... Riječ je o lalama zapadnog i mediteranskog tipa koje su lako pucale jer su rađene od gline.

Neven Lete je sve lule popisao, nacrtao i objasnio, ne ulazeći u arheološku struku jer kako kaže, samo je svoj nalaz prepustio daljnim proučavanjima. Nađene lule imaju na sebi pečate koji su dovoljno intrigantni arheolozima. Pohvale za svoj trud do-

Amfore na morskom dnu

bio je od mr. Luke Bekića iz Hrvatskog restauratorskog zavoda kojem su lule odavno predmet zanimanja.

Kao ni lule, poklopce ili čepove amfora stručnjaci nisu detaljno obradili do sada. Lete im je i u ovom slučaju utro put. Čepovi se rijetko

nalaze u moru jer su bili rađeni od organskog materijala. - Na potezu od Stobreča do Trogira našao sam pedesetak čepova različitih tipova. Pretpostavljam da pripadaju amforama tipa *lamboglia 2* koje su sadržavale vino. Čepovi su se brtvili smolom ili žbukom,

a na njima je jasan pečat koji je označavao sadržaj posude, podatke o proizvođaču, sadržaju, godini berbe i drugo. No i taj posao ostavljam stručnjacima.

Lete zahvaljuje svojim kolegama ronionicima, a posebice Odjelu za podvodnu arhe-

ologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda koji s *Mornarom* surađuju duže vrijeme. Njihovo druženje rezultiralo je sjajnim nalazima pitosa i amfora u Kaštelanskom zaljevu. Treba spomenuti i *Mornareva* ronjenja u Trogiru, Sustipanu, Poljudu, Rogoznici... - Krivac za cijeli ovaj projekt morske biblioteke je mr. Irena Radić-Rossi iz Restauratorskog zavoda koja potiče našu zajedničku suradnju - kaže Lete kojem je spomenuta dama napisala predgovor knjige o čepovima amfora, obrazlažući kako je ta tematika izuzetno zanimljiva jer pruža zanimljivosti o nekim aspektima antičke svakodnevice.

Neven Lete otkrio nam je kako već priprema treću knjigu, o školjkama i puževima Jadrana uz pomoć Jakova Prkića, vrsnog poznavatelja tih morskih stanovnika.

- Objavljivanje nalaza najbolji je način zaštite podmorja - ponovio je Lete kojem se u književnim pothvatima namjeravaju pridružiti i drugi *Mornari*. Tematike ima koliko god je naše more duboko i prostrano. ■